

Patriarhul Daniel, mesaj de binecuvântare adresat romilor: Biserica, implicată în emanciparea lor

Părintele Patriarh Daniel a transmis un mesaj pentru evenimentul intitulat Dezrobirea romilor și semnificația sa pentru minoritatea romă și societatea românească, organizat de Agenția Națională pentru Romi la Academia Română, marți, 20 februarie 2024.

Preafericirea Sa a adresat un cuvânt de binecuvântare atât organizatorilor, cât și tuturor membrilor etniei rome din țara noastră, subliniind implicarea Bisericii Ortodoxe Române în emanciparea lor.

Text integral:

Trei arhimandriți ortodocși din Țara Românească luptători pentru emanciparea romilor

Organizarea de către Agenția Națională pentru Romi a evenimentului cu tema „Dezrobirea romilor și semnificația sa pentru minoritatea romă și societatea românească” în Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu” de la Biblioteca Academiei Române chiar în ziua împlinirii a 168 de ani de la votarea „Legiurii pentru emanciparea tuturor țăganilor din Principatul Țării Românești” (8/20 februarie 1856), ne oferă prilejul de a adresa un cuvânt părintesc de binecuvântare și de felicitare atât organizatorilor acestui moment aniversar și academic cât și tuturor membrilor etniei rome din țara noastră.

Dorim de asemenea să amintim câteva momente ale evoluției tendințelor de emancipare ale romilor și implicarea Bisericii Ortodoxe Române în acest proces istoric.

Acum două secole, începând cu deceniul al III-lea al secolului al XIX-lea, Arhimandritul Eufrosin Poteca, starețul Mănăstirii Gura Motrului și primul profesor român de filosofie al Academiei de la Sfântul Sava, cu studii la Pisa și Paris, a militat cu multă energie pentru dreptate socială, înlăturarea robiei și a dependenței țăranilor, pentru eliberarea robilor, educația prin școală, egalitatea în fața legilor și

impozitul progresiv pe venit.

Tema eliberării robilor apare în predicile și scrierile Arhimandritului Eufrosin Poteca de la începutul anilor '20 ai secolului al XIX-lea luptând pentru aceasta până la sfârșitul vieții, în 1858. De aceea, potrivit cunoscutului istoric Venera Achim, cu preocupări fundamentale privind cunoașterea istoriei romilor, el poate fi socotit primul român abolitionist. (Venera Achim, Eufrosin Poteca abolitionist, în Studii și Materiale de Istorie Modernă, vol. XXXI, 2018, p. 57-66).

Ca teolog, filosof și pedagog, Arhimandritul Eufrosin Poteca a adus în fața societății românești această gravă problemă a robiei, subliniind necesitatea desființării acestei instituții cu argumente de ordin religios, moral și filosofic: imoralitatea robiei, învățătura Sfintei Scripturi care susține egalitatea tuturor oamenilor [„Nu mai este nici iudeu, nici elin, nu mai este nici rob, nici liber, nu mai este nici parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus” (Galateni, 3, 28); „nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și într-o dată, Hristos” (Coloseni 3, 11)], precum și conștiința românilor că sunt urmași ai romanilor, ai Sfântului Împărat Constantin cel Mare, cel care, devenind creștin, i-a eliberat pe sclavi.

Pentru radicalismul ideilor sale de libertate și de înlăturare a nedreptăților sociale, Eufrosin Poteca a fost demis din demnitatea de stareț de către generalul rus Pavel Kiseleff și înlăturat din învățământ, iar unele dintre scrierile lui nu au fost publicate din cauza opoziției autorităților față de ideile sociale reformatoare și curajoase exprimate de arhimandritul ortodox român.

Aceleași idei reformatoare au însuflețit și generația pașoptistă în rândurile căreia s-au aflat mulți slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române.

Astfel, în ziua de 26 iunie/8 iulie 1848, Guvernul Provizoriu de la București prezidat de Mitropolitul Țării Neofit al II-lea (1840-1849), a decretat „eliberarea robilor țigani ai boierilor, începând cu data de 10/22 iulie 1848”.

Arhimandritul Iosafat Snagoveanul, de etnie romă, starețul Mănăstirii Snagov și membru al Guvernului Provizoriu, a făcut parte din Comisia de eliberare a romilor, împreună cu Cezar Bolliac și Petrache Poenaru. Pentru implicarea sa în procesul eliberării robilor țigani și mai ales pentru refuzul de a renunța la acest nobil ideal, renunțare ce i-a fost cerută de noile autorități instalate după căderea Guvernului Provizoriu, Iosafat a luat calea exilului în Transilvania, în Dobrogea otomană și apoi în Franța, întemeind prima capelă ortodoxă românească din Paris pe care a slujit-o până la sfârșitul vieții pământești.

Idealul la care a aderat și pentru care el a luptat, dezrobirea romilor, s-a concretizat în următorii ani. Astfel după aproape 8 ani, la 8/20 februarie 1856 a fost votată „Legiuirea pentru emanciparea tuturor țiganilor din Principatul Țării Românești”, după ce în 10 decembrie 1855 a fost votată o lege similară în Moldova, cele două legi constituind ultima etapă în procesul de dezrobire a romilor.

La începutul secolului al XX-lea, o deosebită activitate în sprijinul comunității rome a desfășurat arhimandritul Calinic Constantin Șerboianu de la Cernica, de asemenea de etnie romă, care a scris mai multe lucrări despre romi, înființând și conducând Asociația Romilor din România și lucrând pentru emanciparea lor prin înființarea unei Universități populare speciale. Tot de numele său se leagă activitatea de înființare a cooperativelor meșteșugărești pentru romi, specifice îndemnării acestora, cunoscuți fiind ca foarte talentați, de la muzică și până la meșteșugurile cele mai pretențioase.

Arhimandritul Calinic a desfășurat o activitate misionară intensă printre romi, precum și una de cercetare a trecutului acestora și de editare de lucrări științifice, fiind autorul a trei cărți și a peste 40 de articole publicate în diverse periodice din epocă, cea mai importantă fiind Țigani - Istorie, etnografie, lingvistică, gramatică și dicționar, publicată în anul 1930 în limba franceză la prestigioasa editură pariziană Payot.

Faptul că Biserica Ortodoxă Română a conferit celor doi călugări romi, Iosafat Snagoveanul (1797-1872) și Calinic Constantin Șerboianu (1883-1941), cel mai înalt rang pentru clerul monahal - rangul de arhimandrit - vorbește de la sine că ea a militat deopotrivă atât pentru libertatea cât și pentru demnitatea fiilor ei de etnie romă.

Astăzi, Biserica Ortodoxă Română desfășoară o importantă lucrare pastorală, misionară și socială printre romi. Tineri aparținând etniei rome sunt pregătiți în seminariile și facultățile de teologie ortodoxă, unii dintre ei fiind promovați în cler și

activând în parohii cu populație romă. Aceștia construiesc biserici în comunități rome, traduc cărți de rugăciuni și de zidire sufletească în limba romani, dezvoltă programe social-filantropice prin intermediul eparhiilor, al Asociațiilor, Departamentelor și Birourilor organizate special pentru intensificarea prezenței Bisericii în comunitățile de romi.

Felicitând pe ostenitorii Agenției Naționale pentru Romi și pe toți participanții la evenimentul organizat astăzi, vă dorim tuturor sănătate, mult ajutor de la Dumnezeu, mult zel și inspirație în lucrarea dumneavoastră, spre mai binele comunității rome și al tuturor cetățenilor acestei țări.

Cu stimă și binecuvântare,

† Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Foto credit: Arhiva Basilica.ro / Mircea Florescu

basilica.ro